

97/0202/2017

15.3.2018

Julkinen

Työ- ja elinkeinoministeriö

kirjaamo@tem.fi

Lausuntopyyntö TEM/2490/00.06.02/2017

Säteilyturvakeskuksen lausunto kemikaalikohteiden suojaamista lainvastaiselta toiminnalta selvittäneen työryhmän raportista

Pyydettyinä lausuntonaan Säteilyturvakeskus (STUK) esittää seuraavan:

Raportissa on sivulla 1 esitetty, että tahalliset, lainvastaiset toiminnot otetaan huomioon kemikaalikohteiden suojaamisessa muuttuneen turvallisuustilanteen ja ulkomailla ns. pehmeisiin kohteisiin tehtyjen iskujen vuoksi. Esitys on perusteltu ja sivulla 20 esitetty ehdotus uuden 2 a luvun lisäämisestä (security) kemikaaliturvallisuuslakiin on kannattava, se selventäisi lainsäädäntöä ja uudet vaatimukset olisi helpompi tunnistaa kuin jos voimassa olevan lain 2 lukua joidenkin säännösten osalta muutettaisiin. On hyvä, että raportissa on käsitelty lainvastaista, rikollista toimintaa laaja-alaisesti, ei vain keskittyen terrorismiin, koska se kaventaisi soveltamisalaa.

Kemikaaliturvallisuuslain soveltamisalaan kuuluvat kohteet ovat moninaisia ja poikkeavat toisistaan merkittävästi sekä kohdeaineiden volyymin että mahdollisten seurausten osalta, mikäli näihin kohdistetaan lainvastaista toimintaa. Sen vuoksi riskiperusteinen luokittelutapa siitä, millaisia vaatimuksia lain tasolla eri kohteilta edellytetään, olisi tarpeen, jotta toiminnanharjoittaja ymmärtää, minkälaisia toimenpiteitä edellytetään. Tässä voidaan käyttää referenssinä (mainittu sivulla 16) esim. säteilylähteistä säädeltyä tasoajattelua (säteilylähteet on luokiteltu niiden aktiivisuuden perusteella tasoihin A-C ja jokaiselle tasolle on määritelty omat suojausvaatimukset). Tämä selkeyttäisi myös viranomaisen toteuttamaa valvontaa. Raportin sivulla 18 on esitetty, että kemikaaliturvallisuuslaissa tulisi säätää varautumisen ja turvallisuusjärjestelyjen yleiset perusteet kaikkia toiminnanharjoittajia velvoittavaksi. Vaatimukset ehdotetaan eriytettävän portaittain eri tasoille kemikaalien vaarallisuuden mukaan. Porrastetut vaatimukset olisi huomioitava erityisesti kohdissa 16 § Asiattomien pääsy ja lainvastaisen toiminnan estäminen, 16 a § Kulunvalvonta, 23 § Luvanvaraisuus sekä 26 § a Vaarallisten kemikaalien laajamittaista teollista käsittelyä ja varastointia harjoittavien tuotantolaitosten valvonta ja tarkastus.

Raportin 20 sivulla esitetty suppean turvallisuusselvityksen tekeminen vaarallisten kemikaalien parissa työskentelevien osalta on perusteltu sisältäpäin tulevan uhkan (ns. insider-uhka) torjumiseksi. Tämä kuitenkin edellyttäisi edellä mainitun tasoajattelun toteuttamista (=mikä on vaarallinen kemikaali).

Muutosehdotuksessa 10 §:ää ehdotetaan muutettavaksi: *Toiminnan suunnittelussa on otettava riittävästi huomioon myös lainvastaisten toimien ehkäiseminen ja niiden seurausten rajoittaminen.* Epäselväksi jää, tarkoitetaanko tällä velvoitteella myös lainvastaisen toiminnan *estämistä*. Ottaen huomioon kuitenkin muutosehdotuksen 16 §, asia ei ole täysin selvä, koska siinä käytetään termiä estäminen.

Muutosehdotuksessa 11 §:ään on käytetty termiä *turvallisuusnäkökohdat* huomioiden. Suomenkielessä turvallisuus on haastava termi, koska sillä voidaan käsittää turvallisuus (safety) ja turvajärjestelyt (security), tai näiden yhdistelmä. Raportissa jää hieman epä-

15.3.2018

97/0202/2017
Julkinen

selväksi, tarkoitetaanko näiden yhdistelmää, vai vain jompaakumpaa, vaikka perusteluissa onkin käytetty kulunvalvontaa yhtenä esimerkkinä. Tämä asia nousee esille myös lain 23 §:ssä, jossa on luvanvaraisuuden osalta edellytetty toimitettavan tiedot *turvallisuusjärjestelyistä*. Tarkoitetaanko tässä kohtaa myös turvajärjestelyjä? Sama havainto koskee lain 24 §:ää.

Muutosehdotuksen 16 a § Kulunvalvonta edellyttää joko tarkennusta tai alemmpitasoisen säännöksen laatimista siitä, milloin on *tarpeen* järjestää säädöksessä esitetty kulunvalvonta. Näin esitettynä säädös ei ole tarkkarajainen ja jättää epäselväksi, milloin sitä on sovellettava.

Lain 27 a §:ssä on asetettu velvoite pelastusviranomaiselle valvoa turvajärjestelyjä. Epäselvää on, onko pelastuslaitoksen henkilökunnalla valmiuksia valvoa turvajärjestelyjä. Tämä saattaa edellyttää lisäkoulutusta ja tai lisäresurssia. Sama koskee Tukesin resursseja turvajärjestelyjen valvomiseksi (s. 51).

Raportissa on käytetty useita eri termejä, joilla viitataan turvajärjestelyihin: lainvastainen toiminta, turvallisuus (käsitelty edellä), turvatoimi (viitattaneen turvatoimilakiin 485/2004, jossa termiä ei ole kuitenkaan määritelty) ja turvauhka. Selkeyden vuoksi olisi hyvä, jos terminologia olisi mahdollisimman yksiselitteistä koskien turvajärjestelyjä.

